

reklame so se v njem zbrali največji betežniki na slovenski zemlji, liberalni učitelji. Kje so pač tisti časi, ko so ti don Kišoti kranjskega liberalizma ponosno jahali svobodomiselnost, odpravljali dogme, slovenskemu ljudstvu s svojimi govori v duhu odpirali glave in vanje vivali papirnate toke svoje gostotekoče modrosti? Danes veje mrz in zija dolgočasna melanholija iz podrtin Ganglovega Jeruzalema; prazni meh liberalno-učiteljske frazarije, prej napihnjen po protekciji višjih oblasti, se je zgrbančil. Danes liberalni učitelji samo še tožijo in ogledavajo drug drugega rane. Tovariš Pesek, ki je pred leti v ljubljanskem „Narodnem domu“ oznanjal, da bo slovensko ljudstvo skoraj raztrgalo rimljanske verige, zdaj kranjskim kolegom pripoveduje, kako krvavo je bil liberalni učiteljski agitatorični štab pri zadnjih štajerskih volitvah tepen, kranjski pa se saj s tem tolažijo, da so bili že večkrat. Slovenska javnost se za zborovanje Zavezarjev še nikoli ni tako malo brigala kakor letos in celo poročila o „skupščini“ v „Narodu“ in „Narodnem Dnevniku“ se beró kakor tista Jenkova o mačku, ki se je obesil. Zato se kaj smešno slišijo tiste štiri Ganglove resolucije, ki pravijo, da 1. Del. zborovanje naj-odločnejše protestira proti persekuciji sloven. učiteljstva na Kranjskem, ker je to protizakonito in demoralizujoče ter učiteljstvu moralno in materialno škoduje. 2. Izreka tovarišem, ki so bili iz politične strasti klerikalcev disciplinirani, svoje simpatije, občudujoč junaštvo, s katerim prenašajo preganjanje. 3. Pozivlje učiteljstvo, naj ostane čistega značaja, ob katerem se razbija vsak terorizem. 4. Pozivlja vse poklicane korporacije, naj na podlagi državnega osnovnega in šolskega zakona čuvajo materialni in moralni položaj učiteljstva. — Zdaj se bo pa svet podrli, kranjski deželni šolski svet se bo razpustil in „preganjani“ učitelji bodo dobili posebne dosmrtné „persekucijske“ doklade. Kajti — Gangl je govoril, Zevs je zagrmel. Liberalni učitelji sami ne verjamejo, da bodo njihove mariborske punktacije zamogle zakonite zastopnike in zastope slovenskega ljudstva odvrniti od objektivnega postopanja po besedilu in duhu zakona, niti si ne morejo demisljevati, da jih bo slovensko ljudstvo drugače gledalo in njihovo delovanje drugače sodilo, kakor je dozdaj. Slovensko ljudstvo hoče krščanskih učiteljev, ki bodo ljudski naraščaj izobrazovali — svobodomiselní hujškači ne spadajo v šolo. Zato bi bilo veliko bolje, če bi bili liberalni Lazarji v Mariboru sklenili svoj testament, ne pa širokoustne resolucije, za katere se ljudstvo zmení manj kot za lanski sneg.“

To je tako nesramno, tako neumno, pa tako zavito obenem, da bodo vsi skupščinarji prišli do prepričanja: klerikalizem se imenuje kanaliija! — Vseh klerikalnih Jobov, gnjlih od klerikalnega smradu, bo prej konec, nego pa Peska in njegovih somišljenikov in njegovega dela — tistega Peska namreč, ki se je iz njegove bolezni pred leti delal norca isti Terseglav, ki ima danes drzno čelo, da provocira nas! Ako nas hoče imeti, smo zmeraj pripravljani, da dokazemo h in a v s t v o i n f a r i z e j s t v o! Morda nas razume!

Kar se Gangla tiče — bodi tudi nebeški Zevs pomirjen! Gangl je steril samo svojo dolžnost in jo bo tudi v bodoče, če Terseglav stokrat uide iz semenišča in se oženi z učiteljico! Sicer pa: Ako je komu ljubo, baviti se z garjami, naj pove kaj več!

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Učiteljstvo na Tirolskem.

„S o č a“ piše:
Tirolska je ena najbolj klerikalnih dežel v Avstriji. Tu sta si dve katoliški stranki v laseh, krščansko socialna in klerikalna, in razni pastirski listi ne morejo ublažiti tega spora. Letos obhaja Tirolska stoletnico junaških bojev svojih dedov. Ves svet je občudoval pred 100 leti hrabrost tirolskih kmetov, ki so uničili s cepci, motikami in sekirami vero v nepremagljivost Napoleonove armade.

Sijaj teh slavnostnih dni pa temni žalostno stanje ljudske izobrazbe. Učitelji na Tirolskem, nositelji in posredovalci kulture, ječe še vedno v najhujši bedi. Že trideset let pričakujejo zaman, da se jim slednjič vendar da

to, kar obljublja § 55. drž. šol. postav. To je star časten dolg dežele in torej tudi častna dolžnost poravnati ta dolg. Toda vse vzdihovanje stradalnih učiteljskih rodov, vse prošnje ne ganejo deželnih očetov. Pogubonosne posledice take brezsrčne politike klerikalnih poslancev ne izostanejo in tudi niso izostale.

Mnogo boljnih učnih oseb je iskalo in dobilo tudi službo v drugih kronovinah. To izseljevanje in pomaukljivi naraščaj sta kmalu provzročila občutno pomanjkanje učiteljskih oseb. Toda namesto da bi se prišlo temu v okoliščinah pravične ureditve učiteljskih plač, se je uvedlo šole za silo, pri katerih se je izročilo hlapcem in pastirjem otroke v vzgojo in nastavilo se je še več nun kot pa učiteljic, ker so nune kakor prej omenjeni učitelji za silo ne samo cenejše, marveč one delujejo tudi v klerikalnem smislu izborno. Na ta način je prišlo ljudsko šolstvo na Tirolskem do roba propada. Krajne šolske svete dirigira samovoljno domači duhovnik, ki tudi skrbi pod pretvezo, pomagati kmetom, da se ne skrajšajo šestmesečne počitnice otrokom zadnjih štirih šolskih let, tako da se otroci v tem času popolnoma podivjajo.

Také razmere so pravi škandal za kulturno državo in za dvajseto stoletje, in te razmere koreninijo le v prizadevanju ukloniti šolo in učiteljstvo pod težki jarem klerikalizma, da ostane ljudstvo na oni nizki duševni stopnji, ki zagotavlja klerikalni stranki moč in veljavo.

Pri nas je v tem oziru boljše. Tirolskih šol za silo ne poznamo in tudi redovniške šole se ne šopirijo po deželi. Vse drugače je pa na Kranjskem, odkar je prišla klerikalna stranka do večine v deželnem zboru. Tam trpi učiteljstvo pod strahovlado klerikalnih mogotcev. Vseh sredstev se poslužujejo klerikalci na Kranjskem, samo da ugonobe napredno učiteljstvo.

V kranjskem dež. šol. svetu so trije duhovniki, med temi obče znani dr. Lampe, nadalje učitelj Jaklič in profesor Jare, potem dr. Šusteršič, torej 6 klerikalnih zastopnikov, 5 vladnih udov in 1 naprednjak. V primeroma kratki dobi so prestavili nadučitelja Janka Žirovnika iz Št. Vida pri Ljubljani v Borovnico, nadučitelja Potokarja iz Št. Lovrenca na Dolenskem v Banjaloko ob hrvaški meji, nadučitelja Grmeka iz Sore v Komendo, nadalje učitelja Silvestra iz Črnega vrha in Fabince iz Jesenic v zapuščene kraje, nadučitelja Perkota k Sv. Lenardu visoko v škofjeloških hribih, nadučitelja Pikla iz Mirne peči itd.

Skoraj v vseh teh slučajih so bili premeščeni učitelji iz krajev blizu Ljubljane, ob neki železniški progí, sploh iz krajev, kjer so lahko skrbeli za nadaljnjo izobrazbo svoje dece, v zapuščene, od središča oddaljene kraje. In gotovo so ti izkušeni nadučitelji osiveli ne samo pri delu na šolskem polju, ampak tudi pri svojem izvenšolskem delovanju v prid kmetijskega stanu, in marsikateri se lahko ponaša z večjimi uspehi kakor pa deset kaplanov, na katere izjave in pritožbe se sklepa v deželnem šolskem svetu o usodi naprednih učiteljev.

In ali se je čuditi, ako pri takih razmerah žrtvuje kak učitelj pri pogledu na svojo nedolžno dečo in v skrbi za svojo sedanost in bodočnost svoj značaj in prestopi k „Slomskarjem“? Proti toku je težko plavati, in kdor poižkuša, se mu zna zgoditi, da ga požre klerikalni vrtnec. Ne, skoraj se jim ni čuditi! Čuditi pa se je klerikalni stranki, onim duhovnikom, ki sede v kranjskem deželnem šolskem svetu in ki so namestniki onega, ki je povsod propovedoval ljubezen do bližnjega in do sovražnika, in posebno pa še deželnemu poslanecu in nadučitelju Jakliču, ki nastopa proti svojim kolegom.

Približno enake razmere lahko nastopijo tudi pri nas, ako zmaga klerikalna stranka pri prihodnjih deželnozborskih volitvah. Saj poznamo srd naših klerikalcev ne samo proti učiteljstvu, ampak tudi proti šoli. Učiteljstvo je izpostavljeno in bi v prvi vrsti čutilo udarec in mogočno pest klerikalnih zgodovalec. In take razmere kakršne so na Kranjskem, kakršne lahko nastopijo eventualno tudi pri nas, so le priprava, da pridejo v naše dežele popolnoma tirolske razmere, in slovenski učitelj bo potem lahko zadovoljen, ako ga bo povabil domači dukovnik trikrat na leto k sebi v farovž na boljše kosilce, da mu poplača njegov trud pri orglanju, v mežnariji, na svojem vrtu itd.

Socialni tečaj, kos ljudskega vseučilišča.

Tak tečaj priredé od 8. do 12. sept. t. l. v Celju „Zveza narodnih društev“ s sodelovanjem soc. odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev“. — Vljudno se vabijo učitelji in učiteljice iz vseh slov. pokrajin, da se ga kar v najobitnejšem številu udeležé.

Program je, v kratkih besedah povedano, sledeči: 1. dan: „Narodna vzgoja odrasle mladine in nje organizacija.“

2. dan: „Politiška in gospodarska vprašanja.“

3. dan: „Javno in specialno društveno življenje.“

4. dan: „Narodno obrambno delo.“

Vsak dan predava po 4 do 5 predavateljev. Pridobljene so izvrstne moči, kakor: dr. Žerjav, Gangl, dr. Prijatelj, dr. Grošelj itd.

Stroški slušateljev in slušateljic bodo minimalni, stanovanja večinoma brezplačna. Natančen program, daljši oklic prihodujič.

Prijave je pošiljati na naslov: „Zveza narodnih društev“, Celje, Rotovška ulica 12.

Dne 8. septembra je gledališka predstava „Slepa ljubezen“; 12. sept. popoldan v vsem „Narodnem domu“ velika narodna slavnost v velikem obsegu.

K obilni udeležbi vljudno vabi za odbor A. Pesek, t. d. predsednik „Zveze narod. društev“.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Učiteljsko društvo za brožiško-sevniški okraj je zborovalo dne 4. julija t. l. v Sevnici ob naravnost velikanski udeležbi. Razen udov obarah učiteljskih društev so se tudi udeležili zborovanja tov. Gradišnik kot zastopnik celjskega uč. društva in tovariši laškega učiteljskega društva pod vodstvom tovariša Gnusa.

Zborovalce je sprejela v šoli hčerka tovariša Mešička ter jih obdarovala s prekrasnimi šopki.

Zborovanje se je pričelo ob pol 11. uri. Ko so se prečitali dopisi, je predaval g. prof. Lavtar o svoji novi metodi računstva. Hvaliti ga bi bilo brezpomembno. Delo kaže mojstra Zborovalci so z napeto pozornostjo poslušali strokovnjaško predavanje do konca. Tovariš predsednik se je nato presereno zahvalil gospodu predavatelju. Zborovalci so mu zaklicali trikratni „Živio“.

Dnevni red prihodnjega zborovanja, ki se vrši dne 7. novembra t. l. na Vidmu, je sledeč:

1. Poročilo o glavnem zborovanju „Zaveze“ in „Lehrerbunda“.
2. Kmetijstvo in šola.
3. O novih zvezkih.
4. Poročilo tov. Tominea in Črnelca: „Kako je treba postopati pri izpraznjevanju šolskih prostorov ob priliki ognja.“

V društvo je vstopila gđe. Štarkl iz Sevnice.

Kot delegati za glavno zborovanje „Zaveze“ so bili izvoljeni: H. Bračič, Št. Schelligo, S. Gajšek, Iv. Knapič in Fr. Vadnal.

Po zborovanju je bil skupen obed. Vrsto napitnice je otvoril tov. Knapič, ki je napil g. prof. Lavtarju. Tov. Mešiček je nazdravil tov. Gradišniku kot zastopniku celjskega uč. dr. ter udeležencem laškega uč. dr. pod vodstvom tov. Gnusa.

Hitro je pretekel čas in treba se je bilo ločiti. Edino, kar imamo učitelji na deželi, so zborovanja, na katerih si drug drugemu požemo križe in težave. Na ta način si človek olajša srce ter gre na novo pokrepčan na delo, v svesti si lepše bodočnosti. —r—

Srednješolski vestnik.

** V VIII. činovni razred je pomaknjen Fran Žnidaršič, profesor na goriškem državnem gimnaziju.

** Iz srednješolske službe. Profesor na državni gimnaziji v Novem mestu Bogomil Remec je dobil dopust za l. 1909/10, da prevzame vodstvo dvorazredne slovenske trgovske šole v Ljubljani. Na njegovo mesto pride za čas dopusta suplent dr. Milan Šerko.

** Slovenske šolske knjige. V zadnji seji deželnega šolskega sveta kranjskega je predlagal prof. Jare, naj poskrbi deželni šolski svet, naj se vendar že enkrat reši vprašanje o slovenskem pravopisu, ki dela zdaj na šolah toliko zmešnjave. Čuje se, da akt o Levčevem slov. pravopisu leži že deset let nerenen v naučnem ministrstvu. Dalje naj poskrbi dež. šolski svet, da se spiše na

podlagi odobrenega pravopisa nova kratka „Slovenska slovnica za srednje šole“, ker je Šketova preobširna in nerabna.

Kulturno delo.

+ Dve novi knjižnici ustanovi „Prosveta“ na Koroškem, in sicer v Št. Jurju in v Čačah v Ziljski dolini.

+ „Prosveta“ ustanovi še ta mesec v Čepļah na Kočevskem javno ljudsko knjižnico. To bo peta knjižnica na „nemškem“ Kočevskem.

Politiški pregled.

* Volilne priprave obeh laških strank na Goriškem se vrše z mrzlično živahnostjo. Posebno pristaši Pajerjeve stranke so na delu, kakor še nikdar pred nobeno volitvijo. Odpirajo se vsi vijaki in vidi se, da gre takrat tej stranki za življenje.

* Bosanska deželna ustava. Iz Sarajeva poročajo, da se utegnejo vršiti volitve za bosanski deželni zbor šele v aprilu prihodnjega leta. — Državno finančno ministrstvo je poslalo pred par meseci načrt ustave avstrijski in ogrski vladi. Avstrijska vlada je ugovarjala proti nekaterim točkam ter vrnila načrt, zahtevajoč potrebna pojasnila. Te dni je skupno finančno ministrstvo vrnilo revidiran načrt. Vlada se prizadeva ustreči zahtevam bosanskih Srbov, ki so jih razložili v memorandumu, ki so ga svoj čas izročili skupni vladi.

* Račkova vlada — specialiteta korupcije. Iz Zagreba pišejo dne 5. avgusta: Današnji „Pokret“ objavlja tiskano okrožnico na vse učitelje Frankove stranke, podpisano od predsednika „Starčevičevega kluba“ (Frankove stranke) Klemena. Ta okrožnica pozivlja učitelja, naj vse prošnje za premeščanje ali za boljša mesta, z navedbo kraja in službe, kamor želijo, obenem vsaj dve kroni za rečeni učiteljski klub, kakor tudi kak znesek za volilni fond Frankove stranke določijo podpisancu, ki jim potem na vladi preskrbi zaželeno mesto! — „Pokret“ po pravici označuje to postopanje vlade kakor višek korupcije. To pa tembolj, ko hoče biti Frankova stranka še vedno najpoziciionalneja vseh strank. Ta objava v „Pokretu“ zbuja povsod velikansko senzacijo.

* Grof Tolstoj se udeleži glasom poročil iz Petrograda osebno mirovne koafarence v Stockholmu.

* Črna gora. Govori se, da nameruje knez Nikolaj sebe proglasiti kraljem, in Črna goro kraljevstvom. Dunajska „Zeit“ meni, da to ne bi brzkone dovedlo do nikakih komplikacij, ker proglašenje Črne gore za kraljevstvo ne bi bilo naperjeno proti nikomur, ampak bi bilo to proglašenje le privatna želja kneza Nikole, čemur bi se brzkone ne upirala nobena velesila. O priliki tridesetletnice vladanja si je bil nadel knez Nikolaj naslov „kraljevsko visočanstvo“, a ne bi bilo gotovo nikakega razloga, da bi se velevlasti uprle, ako bi se hotel o priliki petdesetletnice proglasiti kraljem. — Tako poroča dunajska „Zeit“. Najnovejša poročila pa demantujejo to vest. Tudi mi mislimo, da bi ne imelo to nikakega pomena. Kako korist bi imel črnogorski narod od tega, ako bi se njegov gospodar imenoval kralj namesto knez? — V Bar je došel parnik „Petrograd“ od ruske dobrovoljne flote. — Imel je na krovu velike množine orožja in vojnega materiala. Črnogorski vojni minister Martinović se je podal z več drugimi častniki v Bar, kjer je imel govor, v katerem je poudarjal simpatije in vezi, ki spajajo oba slovanska naroda. Navzoči ruski in črnogorski častniki so sprejeli govor z velikim navdušenjem. Velik del vojnega materiala je že spravljen na Cetinje.

Vestnik.

O letošnji skupščini „Zaveze“ prijavljamo poročilo na uvodnem mestu. Poročilo izpopolnimo prihodujič z ozirom na koncert glavno zborovanje in banket. Vsi gosti, ki so prisostovali zborovanju, so se naravnost čudili ogromni udeležbi. Učiteljstvo je s tem pokazalo svojo stanovsko zavest. Namenoma nismo delali v svojem listu posebne reklame za udeležbo, da smo učiteljstvu tako dali priliko pokazati, kako pojmuje svoje dolžnosti do svoje organizacije. Čast takemu učiteljstvu! Sedaj so naše vrste očiščene, takozvana kriza — ki so o nji toliko govorili malodušniki — je za nami in sedaj gremo lepo naprej! Drugi naj romajo, kamor jim drago — mi imamo jasno, začrtano pot pred seboj!

Svoje fino „oliko“, ki smrdi po svinjskem hlevu, kaže zopet „Slovene“, v št. 185., ko piše o „Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic“. Tamkaj vidimo nastlano to-le rezanico skisanih klerikalnih možganov: „Ako se jim ne zdi moderno verovati v dogme, kakor je nedavno neka prva laterna štajerskega svobodomiselnega učiteljstva v stanju kanonske nadelanosti v gostilni dejala, gotovo tudi ni

moderno izključiti take duševne cvetlice, kakor so štajerske liberalno-nemčurske učiteljice iz društva, ki bo brezdvoma od Celja do Kaplanda zaslovelo. — Tisti norec, ki mu je odmerjen svet samo od Celja do Studenca pri Ljubljani, naj si zapomni to, če mu gre še kaj v glavo: Mi bomo začeli izpodbijati klin s klinom! To se pravi: na take sirovosti bomo odgovarjali s tem, da bomo objavljali razne svinjarije, ki so jih uganjali tisti, ki so danes pri „Slovencu“ najbolj v milosti in imajo tudi pri klerikalnih društvih — pevskih! — kako šaržo! To si naj norec zapomni in naj to pove tudi uredniku Terseglavu! Naše potrpežljivosti je konec!

Slomškova zveza zboruje dne 2. septembra na — Brezjah. O poeziji in estetiki govori — dr. Janko Bezjak, ki je svoje dni služboval v Mariboru. Ivan Bregar, nadučitelj v Gornji Šiški, poroča o reformni deželni šolski zakonov, prof. Evgen Jarec pa razpravlja o eksperimentalni pedagogiki. Lepe teme — lepi predavatelji. Ker je dotični oklic v „Slovencu“ podpisal tudi Ivan Strukelj, si bomo prihodnjič dovolili kratko opazko. Sicer pa že danes: Mnogo sreče, mnogo udeležbe in — roko na srce!

K discipliniranju! Slučaj je nanese, da je neki naš tovariš govoril z duhovnikom na deželi, ki mu je jel pripovedovati, da je ta in ta učitelj sedaj na vrsti za discipliniranje, in se bo to izvršilo v najkrajšem času. To vest je prinesel dotični duhovnik brezdvomno s shoda v Dubrovniku. — Za danes brez komentarja; če bo treba, pa drugič! To boste se strmeli!

Učiteljske v Ljubljani je še danes nemški zavod. Velika večina predmetov se poučuje v nemščini, kar ima za posledico silno nemškutarijo. Dovolj, da vzgaja nemškutarske učiteljice ne k drug z a v o d, zato ni treba, da se vali odpadniška kultura tudi na e. kr. pripravljaluici. Če so se gimnazije poslovenile, zakaj bi se ne učiteljske? — Razumemo in se strinjamo s „Slovencem“, ki piše tako. — Da bi bila pa nemščina vzrok, da se najvažnejši predmeti, kakor n. pr. pedagogika, tako slabo o kandidatom v glavo vcepijo, da razum Rousseaujevega imena, o tej lepi vedi veliko ne vedo, o tem dvomimo! — Morebiti naj bi se natančneje proučevalo propadanje šolstva in znsnosti v srednjem veku ob premoči krščanstva in duhovščine? Morebiti napredek za Rousseau itd., ki vam je trn v peti? Vemo, kam pes tace meli! Zato pravite: „Notorično je, da se na ljubljanski pripravnici poučuje približno tako, kakor na mohamedanski univerzi v Fezu.“ — Radi bi skvarili še zgodovino pedagogike in izpremenili resnico v laž, da bi bilo vse po vašem kroju preurejeno? „Posledice čuti naše ljudstvo!“ — Seveda, da bi ljudstvo ne prišlo do resnice, bi vam bilo všeč. Saj bi bilo tudi dobro, da bi učiteljstvo ne spoznalo pravega! Preveč izobraženo vam je naše ljudstvo, zato se morate malo več truditi, preden ga o čem prepričate. Tavalno naj bi v temi in se dalo prosto voditi od vas, in z ljudstvom tudi učiteljstvo. „Tako naj se poklicani faktorji zganejo in v prvi vrsti — drugo pozneje — vržejo iz učiteljskega nemški duh, ki veje od zgoraj.“ — Najbrže se je tako sklenilo na shodu v Dubrovniku.

Učiteljska tiskarna. Naročnikom šolskih tiskov naznanjamo, da Ročni zapisnik še ni dotiskan in ga torej ne moremo prilagati naročilom, ki jih že izvršujemo. Pač pa stavimo Ročni zapisnik v račun, ker upamo, da ustrezemo na ta način najbolj šolskim voditeljem, ki predložijo samo en račun kraj. šol. svetu. — Glede Zirovnikovih narodnih pesmi javljamo, da izidejo v treh snopičih takoj, ko jih odobri ministarstvo. Kdaj se to zgodi, seveda ne vemo, kar pa naznanjamo v „Učit. Tovarišu“ pravčasno. — Šol. voditelje opozarjamo, da si pri naročilih preskrbe podpis predsednika kraj. šol. sveta, sicer so v slučaju, da se ta brani plačati, sami odgovorni za plačilo.

Pozor. Neki učitelj, vračajoč se od Zavezinega zborovanja v Mariboru je pozabil pri izstopu v Celju v vagonu zavitek: 2 metodiki in „Walzertraum“. Nabaja se v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani. Kam naj pošljemo.

Novi okrajni nadzornik. Dosedanji okrajni šolski nadzornik na Krku, vadniški učitelj Dragotin Pribil, je imenovan nadzornikom hrvaških in slovenskih šol v voloskem okrajnem glavarstvu.

Zveza čeških učiteljskih društev v kraljestvu Češkem je darovala 200 K za Družbo C. in M. v priznanje zaslug mestnega tajnika na Rabu Ivana Tomo Galzigna.

Iz seje e. kr. ožjega okr. šol. sveta toliminskega. Nadučitelj Franc Kašca dobi polletni dopust zaradi bolezi. Nanovo so imenovani: Mavrič za Logje-Robedišče. Likar za Gorje, Faganel za Tolmin, Mozetič za Bovec, Velikonja za Strmec, Trdan za Ravne (na Cerkljanskem), Rasjan za Lazec. Katnik za Novake in Črnigoj za Drežnico. — Premeščeni so: Brezavšček v Ruto, Ivančič Josip v Podbelo, Bensa v Borjano. Pagon v Stržišče, Zavrtanik v Sužid, Volarič na St. Viško goro, Prijatelj v Tolmin, Mikuž na Grabovo. Rode v Log, Firm v Podbrdo, Jevšček na Ponikol, Perko v Jagršče, Bogotaj v Kobarid, Miklavič Olga v Idrsko in Kalan v Tolmin. — Dne 7. septembra bo šole prost dan zaradi odkritja spominke plošče Hrabroslavu

Volariču. Isti dan bo treba nadomestiti s prostim četrtkom v oktobru. — Dve učiteljici dobila nagrado. Vzame se v znanje več nakazov. Vse prošnje učiteljice za podelitev službenih mest se zavrnejo.

Na okoliški deški šoli v Celju se je končal pouk v šol. letu 1908/9. koncem julija. Zaradi škrlatice je bila šola zatvorena od 10. nov. 1908. do 9. januarja 1909, zavoljo česar se je moralo šolsko leto podaljšati za tri tedne. — Ob začetku šol. leta je posečalo zavod 471 učencev, ob koncu pa 409. Med slednjimi je bilo 312 učencev za višji razred, odnosno oddelek sposobnih — med temi z odličnim uspehom 69 — 87 nesposobnih, 24 je bilo neredovanih, 1 učenec pa je med šol. letom umrl. — Zavod je štel 5 def. razredov; 1., 2. in 3. razred so imeli paralelko. — Za gimnazijo je naredilo vzprejemni izpit 14, za meščansko šolo pa 8 učencev. — Poučevali so šolski vodja, 7 učiteljev in 2 kateheta.

Zemljevid „Slovenske Matice“. Pred končno ureditvijo zemljevida, prosim vse prijatelje pravilnega nazivanja naših krajev, gora rek itd., kako se med ljudstvom imenujejo in kako se običajno pišejo sledeči kraji na Štajerskem: Grad, Hörberg (Podsreda); Lehnberg južno od ž. lez. postaje Ribnica ob koroški železnici; Gallenhofen pri Slovenjem Gradu; severno od Drave: Nahrud pri Gornji Kaplji; Wortischberg pri Svičini; Gruschenberg pri Spičniku; Trautenberg pri Lučanah; Altenbach pri Remšniku; Ober-Fahrenbach sev. od Lučan; Karnerberg pri Lučanah; Gersdorf pri Spielfeldu; Lind pri Strassu; Platsch, Altenberg, Zieregg, Steinberg, Ratsch, Sulz, Ottenberg pri Spielfeldu; Bayer, Sterlegg, Otlatein, Wuggitz, Haag, Adelsdorf, Wuggau, Kirgelsdorf pri Ivnici; Altenbach južno od Ivnice, Heidenberg sev. od Bistrice ob koroški železnici.

Dr. Fr. Ilešič.

Esperanto in Slovenci. Pogosto se toži po pravici, kako majhen je naš narod, da ga skoraj nihče ne pozna zunaj naših ozkih mej, da je širnemu svetu le malo znana krasota našega jezika, naše književnosti in naših pokrajin. Isto usodo so delili še pred kratkim Hrvatje. Toda oprijeli so se esperanta, začeli so izdajati svoj list in namah je spoznalo čez deset milijonov esperantistov hrvaški narod. Iz vsega sveta dobivajo v zameno časopise, priznalna pisma, vse se čudi krasoti hrvaškega jezika. Njihovo glasilo „Kroata Esperantisto“ piše: „I tako je Esperantom več učinjen prvi korak, da poznamo svet z našom milom domovinom, s njenim književnim blagom i prirodni joj ljepotama.“ — Skrajni čas je, da se razširi esperanto tudi med Slovence. Naše esperantsko gibanje je zadnji čas napredovalo bolj polagoma, vendar ni počivalo. Pravo življenje pa se bo začelo šele, ko izide slovnica. Zato pozivljamo vse prijatelje našega gibanja, vse, ki žele, da zaslovi naš narod po širnem svetu, da se naroče na slovnico, četudi ne nameravajo postati esperantisti. Prijave prosimo na naslov: Lj. Koser, Juršinci, Štajersko. — Naša dolžnost je, da podpiramo tudi brate Hrvatje ter naročimo njihov izboren list in pokažemo tako tudi v dejanju jugoslovansko vzajemnost. (Kroata Esperantisto, Zagreb, Boškovičeva ulica 13.)

Črnilo. Velikokrat se čujejo pritožbe zaradi črnila. Sitnosti ima učitelj z napravo in še ni večkrat dobro. Temu nedostatku se odpomore s tekočim ekstraktom črnila. 1 kg ekstrakta da 10 litrov izbornega pisarniškega črnila, do 15 litrov izbornega črnila za šole. Pripravljanje je preprosto. V velik lonec se da dotična množina vode, tudi mrzle, potem se vlije ekstrakt, pomeša in črnilo je gotovo, ki tudi ne pušča dnišča (goščave). 1 kg št. 2 stane 4 K, če se naroči 3 kg. je poslatve poštnine prosta. Naroča se pri F. Sehtler, Amstetten. Po izkušnji. T r o š t.

Razgled po šolskem svetu.

— **Dr. Johann Uhde**, znani katoliški učenjak na graškem vseučilišču, doktor bogoslovja, modroslovja in prava, je kakor dokazuje zadnji „Mir“, Slovenec. Njegov oče je učitelj v Škocejanu v Podjunju in doma iz Solčave v Savinjski dolini, njegova mati je pa Breznikova iz Zelezne Kaplje.

— **Za pončne izlete učencev** na obrtnih šolah namerava napraviti ministarstvo za javna dela že prihodnje leto posebno postavko.

— **Juridilna fakulteta na Cetinjah.** Črnogorska vlada namerava ustanoviti na Cetinjah juridilno fakulteto, da se na nji usposobljajo upravni in konzularni uradniki.

— **Protivnanju madjarskih šol na Hrvaškem** prinaša hrvaško časopise ostre članke in vehementno napada Bauchovo vlado, ki te šole dovoljuje. „Hrvatska“ pr-dlaga, naj hrvaški sabor, kakor bitro se sestane, sklene zakonsko novelo, s katero se vladi odvzema pravica podeljevanja dovoljenj za drugojezične šole in se ta pravica da izključno saboru.

— **Reciprocity zagrebškega vseučilišča.** Nemce silno peče vest, da se Slovenci nameravajo zavzeti za reciprocity zagrebškega vseučilišča. — „D. W.“ že vpije o slabem materialu, ki bi baje potem poplavljal naša sodišča in zahteva, naj ostanejo „wendokroati“ doma, na „naša“ sodišča spadajo Nemci! Mi vemo,

da uprav glede tega Nemce črevelj tako močno žuli: e. kr. sodniki na naših slovenskih sodiščih naj pomagajo širiti pomemčevanje. V tem jih tudi podpira vlada. Pa zlatih dni bo kmalu konec! Slovanski odpor se čimdalje močneje budi v državi — in enkrat pridemo tudi mi do svojih pravic! Nemške pritožbe pa naj vzpodbujajo naše poslance, da se čimbolj energično zavzemajo za reciprocity zagrebškega vseučilišča!

— **Šolski uspehi pri nezakonskih otrokih.** Glasom poročila, ki ga je napisal Nemeč Delitzsch, je pokazalo tozadevno preiskovanje v nemškem mestu Plauen sledeči uspeh: Med 14.184 šolarji je bilo 559 ali 4% nezakonskih. Cenzuriranje po nadarjenosti je bilo pri 8 jako dobro, pri 211 dobro, pri 333 zadovoljivo in le pri 7 nezadovoljivo. Ravnotako se je pokazalo, da je vedenje in pridnost največ teh otrok popolnoma zadovoljivo. Telesno zanemarjenih je bilo samo 28, bolehalih le 61. Te številke so pokazale, da stoje nezakonski otroci mesta Plauen, kar se tiče nadarjenosti, pridnosti, uspehov v šoli in zdravja, višje ko zakonski. To je presenetljivo dejstvo, ki zasluži natančnega raziskovanja.

Raznoterosti.

× **All živall mislijo?** Pod tem naslovom je prijavil indijski podmaršal Tyrell poučen članek v časopisu „Spectator“. Tyrell je imel opico, pred katero je ob neki priliki postavil zrcalo, da bi opazoval, kako se bo žival vedla proti svoji podobi. Opica je seveda mislila, da vidi svojo tovarišico in je skočila za zrcalo, da jo prime; potem pa se je vrnila in se postavila zopet pred zrcalo in nekolikokrat ponovila skok za zrcalo. Končno je pa uvidela, da je njen trud zaman in je prišla na pravo misel. Trduo zroč v zrcalo, je nategnila počasi in tajno svojo roko za zrcalo ter pazila, če bi dosegla tam svojo tovarišico. Ves čas ni obrnila očesa z zrcala. — Nekoč je sedel podmaršal na verandi in čital; opica je bila privezana k stebri na kratki veržici. V tem je prišel vojak z nekim obvestilom in se je postavil pred generalom po vojaško. Opico je zanimala vojaška puška in jo je izkušala takoj doseči. A veržica je bila prekratka. Opica pa si je pomagala. Zgrabila je palico, ki je slonela blizu nje, in je potrkala radovedno ob puškino kopito ter je odložila zopet palico z zadovoljnim obrazom.

× **Buršak in profesor.** Iz Lipskega poročajo: Lepega mavevega večera se je izprehajal po parku fant, očitno akademik in si kratil čas s tem, da je mahal s palico okolo sebe, kakor pri kaki menzuri. Delal pa je to tako neprevidno, da je udaril s palico starega gospoda in ga precej ranil. Ampak še na misel mu ni prišlo, da bi se opravičil, temveč je gospodu povedal, „da se vsakemu proletarcu ni treba opravičevati“. Gospod je poklicel stražnika in na komisarijstvu se je pokazalo, da je bil ta tako predrzni fant pravnik Boeke in stari gospod profesor pravniške fakultete Marx, ki se je seveda začudil, da prvi vidi svojega „slušatelja“. Seveda je buršak sedaj starega gospoda prosil oprostjenja, ko pa ta o tem ni hotel nič več slišati, je spustil v svet plemenite besede: „Potem jih pa zaslužite par na...!“ Profesor je buršaka tožil zaradi žaljenja časti in sodišče ga je obsodilo na 200 mark globe. Lipska univerza, ki je ravno pri zadnjem svojem petstoletnem jubileju, poudarjala, da je hči praške nemške univerze, pač prav nič ne zaostaja za njo — sirovosti svojih slušateljev.

× **Dne 15. septembra letos: konec sveta.** To je najnovejša senzacija, ki jo oznanja svojim „vernim“ neka ameriška sekta, ustanovljena od nekega Sandforta, imenovanega „Elja, nekronanega kralja“. Prorok sam je poslat to novico v svet. V sredo 15. septembra torej, točno ob 10 uri 20 minut dopoldne, se bo razpočilo nebo, solnce skoči s svojega vsakdanjega tira in sfrči po svetu bogve kam, luna bo padla z neba, zvezde bodo obledle, zemlja se bo tresla, skale bodo pokale in tudi grmelo bo. Natančno tak bo konec sveta in čisto ob napovedani minuti. Gospod Sandfort je poslat to pretresljivo vest svojim učencem iz Kapskega mesta, kjer se zdaj zdravi, začetkom septembra pa pride sam, če mu bode zdravje kolikaj dopuščalo med svoje sobrate v Shiloh, kjer bodo vsi skupaj na strehah svojih hiš, v belih oblačilih, lorovrve vence na glavah in palmove veje v rokah, zatopljeni v pobožno molitev, pričakovali konec sveta. To vse se bo godilo v sredo dne 15. septembra, začetek točno ob 10. uri 20. minut dopoldne.

× **Dobiček od prometa s tujci.** Statistiki so izračunali, da samo Američani, ki prihajajo vsako leto v Evropo, pušajo v deželah, ki jih obiskujejo, 500 do 600 milijonov. Angleško n. pr. poseča vsako leto okolo 60.000 Američanov, ki potrošijo okolo 100 milijonov. Velik del dobička od prometa s tujci ima Švica zaradi prirodnih lepote. Na leto poseča Švico okolo pol milijona tujcev. Švicarski hotelirji, trgovci, voditelji in železnice zaslužijo samo od 90.000 Angležev, ki prihajajo v deželo, okroglo 90 milijonov kron. Ogromne vsote dobiva od prometa s tujci tudi Riviera, ki jo obiskuje na leto glasom podatkov nekega francoskega statistika okolo 270.000 tujcev, ki so seveda vsi imoviti ljudje, in ker vsak teh potroši povprečno vsaj 1000 kron, se lahko iz-

računa, da zasluži južna Francoska samo od tujcev 270 milijonov kron na leto, ako ne še več.

× **Velikansko imetje Rothschildov.** Neka visoka oseba na Angleškem, ki baje dobro pozna razmere, ceni skupno imetje židovske denarne dinastije Rothschildov, to je privatno imetje članov dunajskih, londonskih, frankobrodskih in pariških panog in imetje tvrde S. M. p. Rothschild na Dunaju, N. M. Rothschild in sinovi v Londonu in bratov Rothschild v Parizu skupno na 400 milijonov angleških funtov = 10 milijard kron. Od tega ogromnega imetja odpade največi del londonskim Rothschildom, katerih glavar poseduje od leta 1847. dostojanstvo baroneta in ima od leta 1885. v osebi Nataniela Mayer barona Rothschilda kakor lord sedež v angleški gornji zbornici. Vsota dveh milijard odpade na pariško panogo, a najmanje poseduje dunajska panoga, ki ima skupnega imetja le 500 milijonov kron.

Listnica uredništva.

Ker smo danes priobčili celotno poročilo o XXI. skupščini „Zaveze“, smo morali odložiti več stvari, ki jih objavimo prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1201. Kranjsko. 1909 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli na Koroški Beli se razpisuje s tem 4. učno mesto s postavnimi prejemki v stalno nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 30. septembra t. l.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 10. avgusta 1909.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Slavnemu učiteljstvu in ostalemu občinstvu se priporoča za obilen obisk gostilna „pri Jurju“

na Dolenjski cesti

(v bližini dolenskega kolodvora).

Priznana izborna vina, dobra kuhinja, lep senčnat vrt, steklen salon.

Točna postrežba, nizke cene!

Z odličnim spoštovanjem

Jurij Marenče,

87 10—8 gostilničar.

VERONIKA KENDA v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 10 34—32

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsako bodi naročnik učiteljskih listov, ki so:

Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče
Naša bodočnost.